

Tüm İnsanlar Eşittir lakin Bazıları Daha da Eşittir!: George Orwell

Yirminci yüzyıl, pek çok ideolojinin yükselişe geçtiği, bu yükselişten bir müddet sonra tarih sahnesinden çekildiği ya da çekilmeye yüz tuttuğu bir dönem olmuştur. Faşizm ve komünizm gibi ideolojiler de bu müddet zarfında egemen olmuş ve sonrasında güçlerini yitirmişlerdir. Modernite yirminci yüzyılda kutsiyetini bozduğu dünyanın huzuruna yeni bir kut koymayı denemiş fakat bu “büyü bozumu” istenilen sonuçları doğuramamış, insanlığı huzura ve mutluluğa erdirememiştir.

İşte George Orwell da tam böyle bir çağın başlangıcında hayata gözlerini açmıştır. Walter Benjamin'in modernitenin hızına, her şeyin ne kadar çabuk eskidiğine vurgu yapmak için örnek gösterdiği 1900 Paris Dünya Fuarı'ndan yalnız üç sene sonra, o zamanki İngiliz müstemlekesi Hindistan'da doğmuştur. Yaşamı boyunca emperyalizme ve diktatoryaya karşı bir duruş sergileyen Orwell, bu reflekslerini eserlerine de yansıtmıştır. Bir müddet bulunduğu Burma'da (bugünkü Myanmar) görev yaptığı polis teşkilatında ve gönüllü olarak katıldığı İspanya İç Savaşı'nda Franco'ya karşı giriştiği mücadelelerin neticesinde baskıcı tutumların şiddetine tanık olmuştur. İçinde yaşadığı toplumun ve dünyanın şiddetle örülmüş düzenini kaleme aldığı metinlerle eleştiren Orwell, 1950 yılında tüberküloz nedeniyle yaşamını yitirir.

Orwell'in tüm dünya çapında bilinen eserleri olan "Hayvan Çiftliği" ve "1984" adlı metinleri edebî tür olarak anti-ütopya addedebileceğimiz metinlerdir. Bilindiği üzere ütopya; insanın mevcut koşullara alternatif olarak kurguladığı daha iyi koşulları haiz bir dünya kurgusudur. Bu türün ilk örneği Thomas More'un "Ütopya" adlı eseridir. Rönesans, modernitenin doğuşu, hümanizm, bireyin ortaya çıkışı gibi etmenlerin neticesinde bu edebî tür ortaya çıkmıştır. Bu türün karşıtı bir anlamda kötü ikizi ise anti-ütopya türüdür. Anti-ütopyalar, ütopya türünde kurgulanan iyimsen dünyanın çöküşünü ve zıddını içeren metinlerdir.

Bu bağlamda ele alabileceğimiz ilk metin "Hayvan Çiftliği"dir. 1945 yılında yayımlanan bu romanında Orwell, çiftlik sahibine karşı bir isyan başlatan hayvanların dünyasından hareketle Stalin yönetimini eleştirmektedir. Çiftlik sahibinin çiftlikten gönderilmesinin ardından başlayan "animalizm" ideolojisi günbegün sadece domuzların ayrıcalıklı bir zümre olarak ortaya çıktığı bir eşitsizlik düzenine dönüşür. Başlangıçta belirlenen kurallar –ki bu kurallar tüm hayvanların eşit olduğundan, eşit şekilde ve koşullarda yaşayacağından dem vurmaktadır- daha sonra devrimde iki domuzun ön plana çıkmasından ötürü domuzlar lehine değiştirilmeye başlanmıştır. Domuzlar dışındaki hayvanlar eskisine oranla iki kat çalışmakta, daha az yem yiyebilmekte ve yine zulüm görmektedirler. Metinde geçen "tüm hayvanlar eşittir ama bazı hayvanlar daha da eşittir" sözü, bugün çeşitli vesilelerle kullandığımız "tüm insanlar eşittir ama bazı insanlar daha da eşittir" sözüne kaynaklık etmektedir ve Orwell'in döneme bakışını yansıtması açısından önemlidir.

Orwell, bu metninde Stalin yönetimini eleştirmiştir. Metinde yapılacak dikkatli bir okumayla liderliği ele geçiren domuzun Stalin'i sembolize ettiği, Stalin marifetiyle çiftlikten sürülen diğer domuzun da Troçki olduğunu anlamak mümkündür. Kendisi de bir sosyal demokrat olan Orwell'in bu romanda asıl eleştirdiği husus, bir anlamda Stalin yönetimi süresince komünizmin ütopyacı vaatlerinin, Sovyet bürokrasisi ve yine Stalin'in diktatoryal yönetiminden ötürü yerle yeksan oluşudur. Komünizm bu anlamda bir ütopya sunmuş fakat devrimin ilerleyen safhalarında bu ütopyanın da önceki yaşam formlarından farksız olduğu ortaya çıkmıştır.

Yazarın bir diğer önemli metniyse "1984"tür. Bu romanda da Orwell totalitarizm eleştirisi yapmaktadır. Romandaki distopik kurguya göre dünya üç bölgeye ayrılmıştır. Dünyanın bu parçalı yapısı, romanın yazıldığı tarih olan 1948 yılına bir gönderme taşımaktadır. Dünya Soğuk Savaş'a girmiştir ve Orwell Soğuk Savaş cepheleşmesinin ileride geleceği muhtemel noktayı bu romanından hareketle okurlara sunar. Metindeki üç bölge sürekli olarak birbirleriyle mücadele ve savaş halindedir fakat bu savaşların bir kazananı yoktur, ekonomi savaş üzerinden dönmektedir. Metinde ana uzam olarak Okyanusya bölgesindeki İngiltere seçilmiştir. Romanda yozlaşmış bir komünizm vardır ve bir anlamda faşizme yaklaşmış bir komünist düzen söz konusudur. Romanın ana kahramanı Wilson içinde yaşadığı düzene yabancılaşmıştır. Ülkeyi yöneten Büyük Birader yönetiminin sadece üreme amaçlı bir eylem boyutuna indirdiği seks ve aşkı Wilson kendisi gibi içinde bulunduğu ortama yabancılaşan Julia'yla yaşar. İkisinin yaşadığı maceralar ve karşı devrim planları da bir müddet sonra yönetim tarafından fark edilir ve Wilson ve Julia işkencelere tabi tutulurlar.

Bu romanda da Orwell, faşizm ve komünizm gibi bireye bir düşünceyi dayatan siyasi ideolojilere eleştirilerini sunmaktadır. Soğuk Savaş'ın aldığı hal, ideolojilerin birbirleriyle mücadele ederken toplumlara uyguladığı baskılar bu metnin anlam düzlemini ihtiva eder.

Orwell, yukarıda kısaca anlatılan iki metniyle iyimser bir dünya kurgusu olan ütopyanın aksine, sunulan iyimser dünya kurgularının çöküşünü ve bir noktadan sonra bu kurguların da baskıcı bir yapılarının olduğunu anlatmaya çalışmıştır denebilir.

George Orwell, metinleriyle, totaliter rejimlerin ortaya çıktığı, teknolojinin günden güne geliştiği ve yıkıcı gücünün toplumların üzerindeki etkisinin yoğun şekilde hissedildiği yirminci yüzyılda; ütopyaların ölümünü ilan etmiştir. Kendisi gibi anti-ütopya yazarı olan Huxley'nin tabiriyle "belki de bu dünya, başka bir dünyanın cehennemidir" görüşü Orwell için de geçerlidir. İyimserliğe yer bırakmayan şiddetin ürünleri artık anti-ütopyalardır.

Ali Lidar, "Tüm İnsanlar Eşittir lakin Bazıları Daha da Eşittir!": George Orwell

<https://www.fikirtepedi.com/edebiyat/tum-insanlar-esittir-lakin-bazilari-daha-da-esittir-george-orwell/> (Yayın Tarihi: 14 Temmuz 2024).